

Istorijski muzej

stalna postavka

NARODNI MUZEJ CRNE GORE

Najstariji tragovi ljudskih aktivnosti na prostoru Crne Gore potiču iz perioda od prije 180 000 godina. Mnogo prije nego što će prva slova zabilježiti čovjekove misli, lovci sakupljači su milenijumima živjeli od bogatih šuma, rijeka, jezera i mora u svijetu koji se mnogo razlikovao od današnjeg. Procesom neolitizacije dolazi do revolucije u načinu života stanovništva na prostorima Crne Gore. Formiraju se novi društveno-ekonomski odnosi, koji se osnivaju na razvoju novih privrednih grana, prije svega zemljoradnje i stočarstva. Prvi stanovnici živopisnih predjela ove zemlje koje istorijski izvori pominju, bili su pripadnici ilirskih plemena. Etnogeneza ove indoevropske skupine čija kultura se proširila područjem zapadnog Balkana početkom prvog milenijuma p.n.e. može se u svojim ranijim fazama pratiti kroz bogatstvo arheološkog materijala karakteristično za gvozdeno doba. Kompleksni svijet ilirskih plemena obogaćen je dolaskom Grka i formiranjem njihovih kolonija na crnogorskom primorju. Iako mnoge legende pominju Feničane, arheološki ostaci ukazuju da su upravo Grci, moguće iz Kolhide, zaravo ti koji su osnovali prve kolonije i emporije, među kojima su najznačajniji Ulcinj i Budva. Uticaj Grka, prije svega kroz intenzivne trgovačke kontakte, doveo je do razvoja ilirske culture i napretka u obradi metala. Počinju da se grade utvrđenja sa megalitskim zidinama i formiraju prve moćne kraljevine. Međutim, ilirski svijet će biti poljuljan uzdizanjem prve evropske imperije na zapadu. Rimska republika će kroz tri vijeka pokušati da nametne dominaciju nad ilirskim plemenima, i kontrolu nad istočnom jadranskom obalom. Formirajući konačno svoju upravu, novi osvajači su, počevši od I vijeka p.n.e. podizali nove gradove, utvrđenja, mostove, puteve, vodovode, naseljavali veterane svoje vojske i nakon pet vjekova romanizacije malo toga će ostati od ilirske kulture. U kojoj mjeri je rimska kultura prodrla u nepristupačne planinske predjele nije još uvijek poznato, međutim u primorskim i nižim oblastima ostvarila je svoj puni razvoj. Dolaskom hrišćanstva pečat moćnog carstva će postati sveprisutan. Ipak nakon kraha Rimskog carstva, u V vijeku nove ere, pod pritiskom varvarskih plemena, Gota, Avara pa Slovena, ostaci rimske civilizacije i hrišćanstva će biti svedene na pimsorske enklave i tek po neki svetionik kulture u unutrašnjosti.

Za razliku od drugih varvara koji su prošli Balkanom, u cilju sakupljanja ratnog plijena, Sloveni su došli sa namjerom da ostanu.

Period između V i X vijeka stekao je naziv „mračni Srednji vijek“. Ranosrednjovjekovna historija taj naziv nosi jer je veoma malo pisanih tragova iz ovog perioda ostalo. To je bio netsabilan, nasilan period u kojem su skoro pa sve tekovine rimske civilizacije nestale. Na prostoru današnje Crne Gore preživjelo stanovništvo rimske, sada već vizantijske, civilizacije se pred naletom varvara povuklo u primorske enklave i obnovilo stara, nepristupačna ilirska utvrđenja u unutrašnjosti dok se slovensko more širilo okolnim oblastima. Ne znamo koliko dugo je trajala podvojenost između starog stanovništva i Slovena, ali je sigurno veliku ulogu u rušenju barijera imala hristijanizacija koja se odvijala u nekoliko talasa između VII i IX vijeka. Vizantija je uspjela da vrati ove oblasti pod svoju kontrolu u IX i X vijeku, a njeni hroničari političke tvorevine na tom prostoru nazivaju Sklavinije. Prva Sklavinija na ovom prostoru zvala se Duklja, prema istoimenom najvećem rimskom gradu u oblasti. Samo ime prve slovenske države na ovom prostoru govori o simbiozi starog i novog stanovništva.

Vremenom su slovenski vladari izašli iz legende, a ušli u historiju i u isto vrijeme odbacili vizantijske titule i krenuli u borbu za stvaranje svojih kraljevina. Na prelazu iz XI u XII vijek umjesto naziva Duklja sve češće se u istorijskim izvorima javlja naziv Zeta. U tom periodu vladari iz dinastije Vojislavljević su uspjeli da odole Vizantincima i okolnim slovenskim vladarima i uspostave nezavisnu kraljevinu. Nakon raskola u hrišćanskoj crkvi, 1054. godine, Vojislavljevići će se prikloniti Zapadu i papi. U XII vijeku, decenije unutrašnjih previrnja u Zeti će oslabiti kraljevinu, koju će oko 1185. godina pokoriti Srbija. Zeta će ostati u sastavu srpske kraljevine do sredine XIV vijeka kada će nova dinastija Balšića nezavisno zagospodariti ovim oblastima. Srpskim osvajanjem došlo je širenja pravoslavlja. Mletačka osvajanja crnogorskog primorja i konstantna prijetnja srpskih i bosanskih velikaša oslabiće poziciju Balšića. U XV vijeku zemljom, koja od tog vremena nosi naziv Crna Gora, zagospodariće vladari iz kuće Crnojević. Regionalna politička nestabilnost otvoriće vrata prodoru novog osvajača sa istoka, Osmanlijama. Crna Gora pod dinastijom Crnojević je posljednja balkanska država koja je pala pod Osmansku vlast 1496. godine. Kultura srednjeg vijeka na prostoru Crne Gore doživjela je svoj uzlet u sakralnoj arhitekturi, kako katoličkoj tako i pravoslavnoj, a simbiotski vrhunac je ostvaren izgradnjom renesansnog manastira na Cetinju 1484. godine. Ovdje su nastala neka od najljepših i najznačajnijih djela srednjovjekovne slovenske književnosti, kako lataničnih tako i ćiriličnih rukopisa, krunisanom otvaranjem prve štamparije kod Južnih Slovena 1493. godine na Obodu kod Cetinja.

U Novi vijek Crna Gora je ušla podijeljena između Mlečana koji su kontrolisali njeno primorje i Osmanskog carstva sa čvrstom upravom u unutrašnjosti. Mletački posjedi su bili potpuno integrisani u svijet zapadnih ideja dok je na osmanskim posjedima islamizacija polako uzimalo maha.

I dok je Evropa ulazila u period Velikih geografskih otkrića, a Osmansko carstvo postajalo najmoćnija svjetska imperija, na zaboravljenoj granici istočne i zapadne civilizacije, socijalni vakum nastao kolapsom feudalnog društva ispunilo je već nekoliko vjekova potisnuto društvo plemena i klanova. Odlazak posljednjeg feudalnog gospodara iz kuće Crnojevića 1496. godine i nemogućnost Osmanlija da uspostave čvršću vlast u nepristupačnim vrletima crnogorskih planina, otvorilo je vrata kreiranju unikatnog demokratskog sistema oličenog u Opštenarodnom Zboru. Vremenom se kao predstavnik

Zbora javlja mitropolit, u narodu prozvan Vladika.

Tokom XVI i XVII vijeka Zbor je nekoliko puta odlučio da se sa Mlečanima krene u rat protiv Osmanlija. Ipak ideja o ujedinjenju svih plemena radi zajedničke borbe za slobodu i stvaranje nezavisne države javila se dolaskom na vlast vladike Danila iz kuće Petrović iz plemena Njeguši, 1697. godine. Odlaskom Mlečana sa međunarodne scene velikih sila ulogu najvećeg crnogorskog saveznika zauzela je Ruska carevina. Zvanično od 1711. godine počinje aktivna pomoć ruskih careva i carica ne samo u cilju uspostavljanja nezavisne države Crnogoraca već i učvršćenju pravoslavne vjere i širenju prosvjetiteljskih ideja. Te ideje su prodirale sporo i teško rušile barijere plemenskog svijeta, zaokupljenog stalnim unutrašnjim i spoljnim ratom.

Vladika Danilo Petrović Njegoš je bio rodonačelnik dinastije Petrović. Od njegovog vremena ukinuta je praksa izbora vladika iz raznih plemena i isključivo pravo imenovanje duhovnog i političkog vođe Crnogoraca imala je porodica Petrović. U potpunoj ekonomskoj i političkoj blokadi, stiješnjeni između, sada neprijateljskih Mlečana i još uvijek jakih Osmanlija, vladika Sava i vladika Vasilije i pored svih napora malo toga su mogli da urade da umire plemensku neslogu i povedu značajniju borbu za oslobođenje. Čak i kratka vladavina intrigantne ličnosti pod imenom Šćepan Mali (1767-1773) nije značajnije promijenila situaciju. Tek sa dolaskom Petra I Petrovića Njegoš na vlast (1782-1830) crnogorski narod ujediniće se u konačnu borbu za oslobođenje.

Uz slabljenje položaja Osmanskog carstva na međunarodnoj sceni i unutrašnje nemire, stvorili su se uslovi da ujedinjena crnogorska plemena krenu u borbu za nezavisnost. Na ljeto 1796. godine Osmanlije su pokrenule dvije kampanje protiv Crne Gore. Oba puta su bili poraženi u bitkama na Martinićima i Krusima. Dvije velike pobjede dovele su do ujedinjenja Stare Crne Gore i Brda i onemogućile Osmanlijama da ikad više dođu do Cetinja. Isto ljeto Zakletva crnogorskih glavara na lojalnost i borbu, pretvorena je u zakonski akt od 6. članova, poznatiji kao Stega. Godine 1798. na zboru na Cetinju usvojen je Zakonik opšči Crnogorski i Brdski čiji sadržaj su integrisani članovi Stege. Zakonikom je potvrđeno formiranje Praviteljstva suda Crnogorskog i Brdskog, kao stalnog Organa centralne upravne, sudske, ali i izvršne vlasti. Zakonik opšči Crnogorski i Brdski imao je veliku ulogu u razvitku državne vlasti i stvaranju pravne svijesti kod Crnogoraca. Velike pobjede nad Osmanlijama i uspostavljanje temelja za formiranje savremene države učvrstili su vlast Petra I Petrovića Njegoša i dali prevagu nad rivalskom porodicom guvernadura Radonjića. To je takođe značilo i jačanje ruskog uticaja u Crnoj Gori koji je protežirao Petroviće u odnosu na mletački, a kasnije austro-ugarski uticaj, oličeni kroz guvernadursku porodicu Radonjić. Nekoliko godina kasnije, 1805. godine, mletačke posjede u crnogorskom primorju osvojili su vojnici Napoleonove Francuske. Ostali su zabilježeni romantičarski prikazi hrabrog otpora gorštackog naroda protiv najmoćnije vojske tadašnje Evrope, ali i suptilni upliv naprednih ideja francuske revolucije u plemensku Crnu Goru. Francuze je zamijenila Habzburška monarhija, a granica između crnogorskog krša i mediteranskog primorja, oblast koji je istovremeno predstavljao prozor Crne Gore u zapadni svijet, postala je još jedan front na kojem se branila njena državna nezavisnost. Napori za uspostavljanje državne vlasti u Crnoj Gori ozbiljno su bili ugroženi tokom posljednje decenije vladavine Petra I. Unutrašnji nemiri, glad i konstantni sukobi na granici su prjetili da uruše mladi državni aparat. Stoga je novi vladar, Petar II Petrović Njegoš (1830-1851) već 1831. godine sproveo državne reforme koji su dovele do osnivanja Senata, Gvardije i Perjanika. Reforme koje su započeli Petar I i Petar II zaokružio je knjaz Danilo Petrović Njegoš (1852-1860) donošenjem Zakona iz 1855. godine definisan je pravni sistem Knjaževine Crne Gore. Dok je Petar II posvetio život književnom stvaralaštvu i stvorio najljepša djela, ne samo crnogorske već i južnoslovenske istorije, knjaz Danilo je imao viziju prioritetne modernizacije crnogorskog društva i sticanje punog međunarodnog priznanja. Njegov prvi potez je bio da se odrekne duhovne titule vladike, proglasi sebe za knjaza a Crnu Goru za knjaževinu. Opet je pokrenuo Crnogorce na rat i nakon veličanstvene pobjede na Grahovcu 1858. godine proširio je svoju državu na zapad ka Hercegovini. Uspostavio je čvrste veze sa francuskim carem Napoleonom III i pokušao Crnu Goru da udalji od ruskog uticaja i okrene zapadu. Ubijen je u atentatu 1860. godine u Kotoru. Osmanlije nijesu pasivno posmatrali širenje Crne Gore i rast njenog uticaja među hrišćanima na Balkanu. U dva navrata, 1852./1853. godine i 1862. godine, pokušali su sa ogromnom vojskom iz tri pravca da prodru na Cetinje. Tek nakon višemjesečnog krvavog otpora i pritiska međunarodne zajednice Osmanlije, petrpjevši i sami velike gubitke, su se povukli sa crnogorske granice. Uslijedio je četrnaestogodišnji mir koji je omogućio Crnoj Gori i njenom mladom vladaru, knjazu Nikoli I Petroviću Njegošu (1860-1921) učvrsti vlast, reorganizuje narodnu vojsku i pripremi se za odlučujuće bitke koju su nadolazile. Velika istočna kriza, u Crnoj Gori poznat kao Velji rat (1876-1878), donijela je posljednji i najveći sukob između Crne Gore i Osmanskog carstva. Nakon pobjeda na Vučjem dolu i Fundini, Osmanlije više nikada nijesu zaprijetile Crnoj Gori. Istočna kriza je okončana Berlinskim kongresom 1878. godine na kojem je Crna Gora dobila puno međunarodno priznanje.

Na Berlinskom kongresu 1878. godine puno međunarodno priznanje su dobile Srbija, Rumunija i Crna Gora, s jednom razlikom; Srbiju i Rumuniju su priznale sve velike evropske sile dok su Crnu Goru, samo one koje do tada to još uvijek nijesu učinjele. Rusija i Austro-Ugarska, sa svojim saveznicama Francuskom i Njemačkom su izjavile da su one i prije Berlinskog kongresa priznavale nezavisnost Cetinja od Istanbula. Mala Crna Gora je pored međunarodnog priznanja ostvarila još jedan svoj san - izašla je na more. Teritorijalno proširena i sa vojskom koja je izašla nepobijeđena u posljednjem ratu, Crna Gora i njen Knjaz su stekli veliki ugled, posebno među slovenskim narodima na Balkanu. Dugi mir na Balkanu, između 1878. godine i 1913. godine, Knjaz Nikola je iskoristio za modernizaciju svoje male zemlje i uzdizanje njenog ugleda na evropskim dvorovima. Uspostavljena je savremena vlada i lokalna uprava, reorganizovana vojska, unaprijeđeno školstvo, zdravstvo, infrastruktura i komunikacije. Crna Gora je dobila svoj novac, perper, i najsavremeniji telegrafski sistem. Ipak viševjekovna nemogućnost razvoja i česti ratovi imali su za posljedicu veliko zaostajanje za razvijenim zemljama industrijskog Zapada. Jedan od najznačajnijih poteza Knjaza Nikole bilo je davanje jednakih prava pripadnicima svih religija u svojoj državi. Prava su potvrđena međunarodnim ugovorima sa osmanskim sultanom i Konkordatom sa papom 1878. godine i 1886. godine. Izjednačavanje i osiguranje prava svih građana Knjaževine udarili su temelje multikonfesionalne i multikulturalne Crne Gore. Ugled u međunarodnoj politici Knjaz Nikola je pokušao da obezbijedi udajom svojih kćeri na srpskom, ruskom, njemačkom i italijanskom dvoru. Tast Evrope je ipak najprivrženiji ostao svojoj najvećoj i najmoćnijoj saveznicu, carskoj Rusiji, tako da i ne čudi da je Crna Gora nakon Rusije, posljednja u Evropi, donijela Ustav 1905. godine, koji je otvorio vrata demokratiji i parlamentarizmu.

Ipak stari Knjaz je i dalje čvrsto držao vlast i na jubilej - 50 godina svoje vladavine, 1910. godine, proglasio je Crnu Goru za kraljevinu, a sebe za kralja. Svečana ceremonija krunisanja na Cetinju, kojoj su prisustvovali predstavnici skoro svih evropskih dinastija, samo je potvrdila ugled, koji je mala balkanska zemlja imala na Starom kontinentu.

Dugi mir se približavao kraju, a uslovi su bili povoljni za konačno protjerivanje Osmanlija sa Balkana. Balkanske saveznice: Grčka, Bugarska, Srbija i Crna Gora su 1912. godine započele Balkanski rat, u kojem je Crna Gora tradicionalno opet prva pokrenula svoju vojsku. U saradnji sa srpskom vojskom Crna Gora se opet teritorijalno proširila, međutim situacija na svjetskoj sceni nije dala balkanskim pobjednicama vremena da uživaju u plodovima pobjede.

Pucnji u Sarajevu nagovjestili su početak Prvog svjetskog rata, u koji je Crna Gora, iscrpljena pređašnjim Balkanskim ratovima, ušla na strani sila Antante. Srpska i crnogorska vojska su držale južni front punih 18 mjeseci nasuprot nekoliko puta nadmoćnijim neprijateljem. Ulaskom Bugarske u rat na strani Centralnih sila, izmorena srpska vojska se našla u bezizlaznoj situaciji i bila je primorana na povlačenje preko Albanije. Odstupnicu je branila najmanja evropska vojska i vodila jednu od najčudnijih bitaka u istoriji ratovanja. U bici kod Mojkovca, 6. i 7. januara 1916. godine, Crnogorci su porazili Austrougare. Nekoliko dana kasnije Crna Gora, bez mogućnosti da se povuče, bila je primorana na predaju oružja.

Kralj i dio Vlade su nešto ranije uspjeli da prebjegnu u Italiju, a odatle u Francusku, dok su odmetnute čete vodile gerilsku borbu protiv okupatora po crnogorskim brdima. Međutim, rijetko ko je znao da se već tada kreirala nova mapa Evrope. Mapa na kojoj neće biti mjesta za Crnu Goru.

IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA

Po završetku Prvog svjetskog rata, zemlje pobjednice u Versaju su iscrtale nove granice Evrope. Odlučeno je da se formira država južnoslovenskih naroda, sa srpskom dinastijom Karađorđević na čelu. U tim planovima mjesta za Kraljevinu Crnu Goru nije bilo. Uzalud su Kralj i Vlada u egzilu, ostaci crnogorske vojske u Italiji, kao i dio međunarodne zajednice, pozivajući se na međunarodno pravo, pokušavali da podignu svijest građanske Evrope o pravu malih naroda na samoopredjeljenje. Prazne stolice u Versaju ispred kojih je pisalo Crna Gora, ostale su simbol nemoći jedne države pobjednice da se izbori za svoj glas.

Kraljevina Crna Gora, 1918. godine, ušla je u zajedničku državu sa Srbijom, pod dinastijom Karađorđević, i kao takva je integrisana u novoosnovanu državu Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca, kasnije preimenovanu u Kraljevinu Jugoslaviju. Samo nekoliko mjeseci kasnije, 7. januara 1919. godine, izbio je ustanak lojalista Kralja Nikole. Oni su pokušali oružanom borbom da skrenu pažnju međunarodne zajednice ne samo na kršenje međunarodnog prava već na sve češće zločine mirovnih trupa. Borba je imala značaj sve do smrti Kralja Nikole 1921. godine u Francuskoj i raspuštanja posljednje Vlade u egzilu.

Crna Gora je između dva rata bila siromašna oblast nove Kraljevine. U eri Velike depresije, zemlja se sporo oporvljala od razaranja Prvog svjetskog rata. U cijeloj prvoj deceniji svog postojanja, vlast u Beogradu nije mogla da ostvari veću podršku među lokalnim stanovništvom. Tek nakon uvođenja diktature, čvršćom kontrolom i većim vezanjem građana za budžet, jugoslovenske vlasti su kreirale nešto povoljniju klimu za svoje djelovanje. Međutim, vakum nastao nestankom stare elite i konstantnim političkim prepucavanjima, popunila je nova politička snaga u Evropi - komunisti.

Krajem 1930-ih nezadovoljstvo je raslo, protesti i štrajkovi su bili česti, a stare nacionalne podjele su počele da isplivavaju. U takvoj situaciji, prostor Crne Gore je ušao u Drugi svjetski rat.

Kraljevina Jugoslavija poražena je 1941. godine nakon kratkog Aprilskog rata. Slijedila je podjela države između nacističke Njemačke, fašističke Italije i njihovih saveznika. Prostor Crne Gore je okupirala Italija i ubrzo je uspostavljen Visoki civilni komesarijat. Neki djelovi današnje Crne Gore su pripojeni direktno Italiji dok su drugi prisajedinjeni kvislinškoj tvorevini Velikoj Albaniji.

Ubrzo nakon kapitulacije Jugoslovenske vojske počele su pripreme među stanovništvom Crne Gore za podizanje ustanka. U organizaciji su se isticali komunisti i bivši oficiri vojske.

13. jula 1941. godine na prostoru Crne Gore buknuo je do tada najmasovniji ustanak protiv okupatora u porobljenoj Evropi. Više od 30 000 ljudi je uzelo oružje u borbi za slobodu i za samo par dana uspjelo da oslobodi skoro cijelu Crnu Goru. Dovlačenjem pojačanja Italijani su nakon nekoliko mjeseci ugušili plamen ustanka, ali mir nije obezbijeđen. Fašističke vlasti su zavele Vojni Guvernerat, gradovi su utvrđeni, dok je u ruralnim oblastima bijesnio građanski rat. I Italija i Njemačka su koristile ali i pomagale razne kolaboracionističke frakcije.

Mnoge od njih su ulazile u međusobe sukobe, a jedino zajedničko im je bila borba protiv partizanskog pokreta. Sve ovo činilo je da Drugi svjetski rat u Crnoj Gori, kao i u ostatku Jugoslavije, dobije karakteristike bratoubilačkog. Septembra 1943. godine Saveznici su uspjeli da primoraju Italiju na kapitulaciju, tako da su se u selima i gradovima Crne Gore ubrzo pojavili vojnici nacističke Njemačke. Ipak situacija na svim ratištima se ubrzano mijenjala. Njemačka se povlačila, a partizanski pokret NOP-a je na konferenciji u Teheranu krajem 1943. godine postao jedini priznati pokret otpora u Jugoslaviji.

Posljednji Njemački vojnik napustio je teritoriju Crne Gore januara 1945. godine.

Crna Gora je preživjela ogromna razaranja tokom Drugog svjetskog rata. Njeni gradovi su bili razrušeni, sela spaljena, a poginulo je preko 10 % stanovništva, ili oko 37 000 ljudi. Ipak za svoju veliku žrtvu koju je dala antifašističkoj borbi, Crna Gora je uspjela da obnovi svoju državnost i kao ravnopravna, federalna republika, uđe u sastav nove socijalističke Jugoslavije. Veliki broj pripadnika NOP-a dolazio je iz Crne Gore. Na kraju rata od ukupno 23 člana Vrhovnog štaba NOVJ-a, njih 8 je bilo iz Crne Gore. Crnogorci su bili na čelu 8 od 18 partizanskih korpusa, a činili su skoro 19 % narodnih heroja. Uzevši u obzir da je udio građana Crne Gore u jugoslovenskom stanovništvu jedva prelazio 2%, može se zaključiti da je mala Crna Gora odigrala veliku ulogu u borbi protiv fašizma.

U sklopu socijalističke Jugoslavije Crnoj Gori je vraćena državnost, a ona je pozicionirana kao ravnopravni federalni subjekat u šestočlanoj jugoslovenskoj federaciji. Crna Gora je dobila nove granice u čijim okvirima se nalazi i danas. Umjesto historijskog glavnog grada Cetinja, komunističke vlasti odlučile su da glavni grad bude Podgorica, koji su u čast Josipa Broza Tita preimenovali u Titograd.

Nakon 1945. godine dolazi do ubrzanog industrijskog razvoja Crne Gore, uvedeno je besplatno školovanje, zdravstvo i socijalna zaštita, a Crna Gora po prvi put dobija i viokoškolske ustanove. Došlo je do razvoja saobraćajne infrastrukture i pomorskog saobraćaja. Otvaranje Crne Gore doprinijelo je razvoju turizma, koji postaje jedna od njenih najznačajnijih privrednih grana. Crna Gora je bila dio Jugoslavije, vodeće članicom zemalja Nesvrstanih i zemljom sa impresivnom kulturnom scenom poslijeratne Evrope.

Privredni i kulturni razvoj za trenutak je prekinuo snažan zemljotres 1979. godine. Uz veliku pomoć, prije svega od strane ostalih jugoslovenskih republika, pogođeni djelovi Crne Gore su brzo obnovljeni.

Nakon smrti Josipa Broza Tita i početka ekonomske nestabilnosti, Jugoslavija je polako počela da klizi ka unutrašnjoj krizi i opasnom polju nacionalizma .

KA OBNOVI NEZAVISNOSTI

Ekonomska kriza 1980-ih i nesposobnost socijalističke vlasti da riješi goruća životna pitanja, doveli su do pojave nacionalizma u svim jugoslovenskim republikama. Crna Gora je uspjela da sačuva unutrašnji mir u vihoru jugoslovenskih ratova 1990-ih, ali ne i da izađe neukaljanog ugleda. Progoni nacionalnih manjina, deportacije i prije svega bezrazložni napad na Dubrovnik poljuljali su sliku multikonfesionalne i multukulturalne tolerantne Crne Gore koja se gradila još od vremena Berlinskog kongresa.

Nakon odluke na referendumu 1992. godine, da ostane u zajednici sa Srbijom, formirana je Savezna Republika Jugoslavija. Uslijed umiješanosti u ratove u okruženju, SR Jugoslaviji su uvedene međunarodne sankcije. To je prouzrokovalo uništenje crnogorske ekonomije, flota je zaplijenjena, a turizam zamro.

Situacija će početi da se mijenja sredinom 90-ih godina kada kod crnogorske vladajuće elite ideja nezavisne Crne Gore ponovo počne da živi. Nakon skoro deset godina mirne dezintegracije, san o obnovi crnogorske nezavisnosti obistinice se 21. maja 2006. godine na mirnom građanskom referendumu.

Generalna skupština Ujedinjenih Nacija je na sjednici od 28. juna 2006. godine odlučila da odobri prijem Crne Gore. Ovim je Crna Gora postala 192. članica Organizacije Ujedinjenih Nacija.

Crna Gora je Ustavom deklarirana kao nezavisna i suverena država, republikanskog oblika vladavine. Ona je danas građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

- 180 000 g. prije n.e. – Najstariji sačuvani ostaci ljudskih aktivnosti na lokalitetu Crvena stijena.
- I milenijum prije n.e. – Iliri već naseljavaju ove prostore.
- V vijek prije n.e. – Uspostavljanje grčkih kolonija i emporijsa na crnogorskom primorju.
- I vijek prije n.e. – Rimska republika/carstvo uspostavlja dominaciju na istočnoj Jadranskoj obali.
- I vijek – Formiranje grada Duklje.
- III–IV vijek – Prvo širenje hrišćanstva.
297. g. – U sastavu Rimskog carstva formirana je provincija Prevalis koja je obuhvatala veći dio današnje Crne Gore.
- Prva polovina VII vijeka – Sloveni su naselili Balkansko poluostrvo.
- VII–IX vijek – Pokršćavanje Slovena.
809. g. – Izgradnja katedrale Svetog Tripuna u Kotoru.
- IX–X vijek – Postoji Sklavinija Duklja. Njeni vladari nose titulu vizantijskog namjesnika, Arhonta.
- X vijek – Sklavinijom Dukljom vlada Arhont Petar.
1016. g. – Smrt kneza Vladimira, prvog samostalnog vladara Duklje.
1042. g. – Bitka kod Tuđemila, pobjeda dukljanske nad vizantijskom vojskom.
- XI–XII vijek – Dukljom vlada dinastija Vojislavljević.
1078. g. – Mihailo Vojislavljević se od strane rimskog pape tituliše kraljem Slovena.
1089. g. – Uzdanje Barske biskupije na rang nadbiskupije.
- XII vijek – Nastanak Ljetopisa Popa Dukljanina.
- oko 1185. g. – Raški župan Stefan Nemanja osvaja Duklju.
- oko 1186. g. – Nastanak Mirosavljevog jevanđelja.
- XI–XII vijek – Državni pojam Duklja postepeno biva zamijenjen imenom Zeta.
1219. g. – Osnivanje prve pravoslavne episkopije na prostoru današnje Crne Gore, lokacija još nije utvrđena.
1360. g. – Zeta je samostalna država pod dinastijom Balšić.
1421. g. – Zeta postaje dio Srpske despotovine.
- Sredina XV vijeka – U Zeti se pojavljuju Crnojevići kao vodeća vlastela.
1482. g. – Pred osvajanjima Osmanskog carstva, gospodar Zete Ivan Crnojević osnovao je na Cetinju svoj dvor, čime je podignuta nova prijestonica. Dvije godine kasnije podiže i manastir.
1493. g. – Osnivanje prve štamparije kod Južnih Slovena na Obodu kod Cetinja.
- Kraj XV vijeka – Država počinje da se zove Crna Gora.
1496. g. – Crna Gora ulazi u sastav Osmanskog carstva.
1500. g. – Prvi pomen Opštencnogorskog Zbora.
- 1513 – 1530. g. – Crna Gora poseban sandžak u sklopu Osmanskog carstva.
- XVI i XVII vijek – Početak islamizacije.
1573. g. – Izgradnja Husein Pašine džamije u Pljevljima.
- XVII vijek – Crnogorci učestvuju, kao mletački saveznici, u Kandijskom i Morejskom ratu.
1697. g. – Na čelo zemlje dolazi vladika Danilo Petrović, sa kojim je počelo doba vladavine dinastije Petrović.
1711. g. – Prvi dolazak ruskih emisara u Crnu Goru.
1796. g. – Crnogorci su u bitkama protiv vojske Mahmut-paše Bušatlije izvojevali faktičku nezavisnost od Osmanskog carstva.
1796. g. – Usvojena Stega.
1798. g. – Na Zboru na Cetinju usvojen je Zakonik opšči Crnogorski i Brdski.
1847. g. – Petar II Petrović Njegoš objavljuje Gorski Vijenac.
1852. g. – Danilo Petrović Njegoš odvaja duhovnu od svjetovne vlasti. Crna Gora postaje Knjaževina.
1855. g. – Donošenje Danilovog Zakona.
1859. g. – Nakon pobjede na Grahovcu 1858. godine, Crna Gora se razgraničila sa Osmanskim carstvom.
1878. g. – Crna Gora na Berlinskom kongresu postaje međunarodno priznata država.
1886. g. – Potpisivanje Konkordata između Crne Gore i Svete Stolicе.
1905. g. – Lučindanska deklaracija. Donošenjem Ustava Crna Gora postaje parlamentarna monarhija.
1910. g. – Crna Gora postaje Kraljevina.
- 1912–1913. g. – Crne Gore učestvuje u Balkanskim ratovima.
- 1914–1916. g. – Crna Gora učestvuje u Prvom svjetskom ratu na strani Antante.
- 1918–1941. g. – Crna Gora ulazi u sastav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca; kasnije Kraljevina Jugoslavija.
1919. g. – Božićni ustanak protivnika prisajedinjenja.
1941. g. – Trinaestojulski ustanak protiv fašističke Italije.
1945. g. – Crna Gora postaje republika u sastavu šestočlane socijalističke Jugoslavije.
1992. g. – Crna Gora ulazi kao republika u sastav nove dvočlane Jugoslavije.
1992. g. – Proglašenje Crne Gore za ekološku državu.
2003. g. – Formirana je državna zajednica Srbija i Crna Gora.
2006. g. – Na referendumu građani Crne Gore su se opredijelili za međunarodno-pravno priznatu državu.
2006. g. – Crna Gora postaje 192. članice Organizacije Ujedinjenih Nacija.